

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 232/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen pankkihuipjauksien kuriin saamiseksi ja digiajan rikollisuuteen vastaamiseksi kuluttajansuojan ja viranomaistavuiden uudelleentarkastelulla

Eduskunnan puhemielelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Ville Skinnarin /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 232/2025 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä pankkihuipjauksien ja muiden digitaalisten petosten estämiseksi,

aikooko hallitus valmistella lainsäädäntöä, joka selkeyttää ja vahvistaa pankkien korvausvastuuta tilanteissa, joissa huipjaus on perustunut teknisesti tai sosiaalisesti taitavaan petokseen,

onko hallitus arvioinut mahdollisuutta, miten voitaisiin ottaa käyttöön riskien hallinnan kannalta toimivampi järjestelmä, joka varoittaisi asiakasta poikkeuksellisista tai riskialttiista maksutapahtumista, erityisesti suurten summien kohdalla,

kuinka hallitus aikoo varmistaa, että poliisilla ja muilla viranomaisilla on riittävät resurssit tutkia digitaalisia huipjauksia ja tavoittaa rikoshyödyt,

miten hallitus suhtautuu EU:n suunnittelemaan lainsäädäntöön maksujen vahvemman tunnistamisesta ja maksajan/saajan tietojen tarkastamisesta,

onko Suomi tukemassa näitä toimia aktiivisesti,

aiotaanko käynnistää viranomaisten, pankkien ja kansalaisjärjestöjen välinen kansallinen yhteistyöohjelma, jonka tavoitteena on ennaltaehkäisy, koulutus ja uhrien tukeminen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Keväällä 2024 voimaan tulleen pikamaksamisasetuksen myötä maksupalveluntarjoajien on viimeistään lokakuussa 2025 tarjottava tilisiirtojen osalta maksunsaajan nimen ja tilinumeron vertailupalvelua. Tällöin maksaja voi keskeyttää tilisiirron tekemisen, jos hänen antamansa tilinumero ja maksun saajan nimi eivät riittävällä tavalla vastaa toisiaan.

EU:n maksupalvelusääntely on parhaillaan uudelleentarkastelussa. Komission ehdotuksella uudeksi maksupalveluasetukseksi pyritään muun muassa puuttumaan manipulointiin siten, että maksupalveluntarjoaja olisi vastuussa petoksesta, jos maksajaa on manipuloitu esiintymällä maksupalveluntarjoajan nimissä. Lisäksi maksupalveluntarjoajan ja teleyritysten tulisi ehdotuksen mukaan tehdä tiivistä yhteistyötä tällaisten petosten torjumiseksi. Ehdotuksen mukaan asetuksessa säädettäisiin myös petoksiin liittyvien tietojen jakamisesta sekä maksutapahtumien valvontamekanismeista, jotka maksupalveluntarjoajien tulisi ottaa käyttöön mahdollisesti petollisten maksutapahtumien havaitsemiseksi ja estämiseksi. Maksupalveluntarjoajille asetettaisiin myös velvoite varoittaa asiakkaitaan uusista petosmuodoista sekä antaa selkeät ohjeet petosyritysten tunnistamiseen. Ehdotusta koskevat trilogineuvottelut on tarkoitus aloittaa Tanskan puheenjohtajuuskaudella kesällä 2025.

Koska maksupetoksiin ja huijauksiin liittyvää lainsäädäntöä ollaan kehittämässä EU-tasolla, tässä vaiheessa ensisijaisena keinona on EU-lainsäädäntöön vaikuttaminen. Tätä työtä tehdään aktiivisesti sekä oikeusministeriössä että valtiovarainministeriössä. Vielä neuvotteluvaiheessa olevaan EU:n maksupalveluasetusehdotukseen vaikutetaan U-kirjelmän U 51/2023 vp linjausten sekä eduskunnan kannan (talousvaliokunnan lausunto TaVL 24/2023 vp, SuVEK 97/2023 vp) mukaisesti. U-kirjelmässä ja talousvaliokunnan lausunnossa on esimerkiksi pidetty perusteltuna pyrkimystä löytää lisäkeinoja väärinkäytösten estämiseksi. Neuvotteluissa onkin kiinnitetty erityistä huomiota väärinkäytösten torjuntaan tähtääviin toimenpiteisiin. Ministeriöiden välisen työnjaon mukaisesti maksupetoksiin liittyvistä kysymyksistä vastaa oikeusministeriö.

Ennen edellä mainitun sääntelyn voimaantuloa on tärkeää, että pankit ja muut maksulaitokset panostavat jo itse maksupetosten ehkäisyyn nykyistä huomattavasti tehokkaammin. Mahdollisia toimenpiteitä on monia eikä lainsäädännöstä löydy näiden toimeenpanolle esteitä. Asiakkaiden pitäisi voida etukäteen suojautua petoksilta esimerkiksi asettamalla rahamääräisiä tai maantieteellisiä rajoja maksuille nykyistä helpommin. Pankit voisivat myös monitoroida ja mahdollisuuksien mukaan pysäyttää asiakkaiden maksuhistoriasta selvästi poikkeukselliset maksut. Mitä heikommin pankit tässä käytännössä onnistuvat, sitä yksityiskohtaisempaa sitovaa sääntely on syytä Suomeksi harkita huijausten kuriin saamiseksi.

Jo tällä hetkellä viranomaiset, kuten Kyberturvallisuuskeskus, poliisi, Finanssivalvonta, Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä muun muassa finanssialaa ja kuluttajia edustavat järjestöt ja toimijat jakavat tietoa petosrikollisuuden tunnistamiseksi ja toimintaohjeita epäiltyjen huijaustilanteiden varalta. Tietoisuuden lisäämisellä onkin keskeinen merkitys petosten ennaltaehkäisyn kannalta. Lisäksi voidaan mainita, että puhelimitse tehtävien petosten ennaltaehkäisemiseksi on toteutettu kansallisesti toimenpiteitä muun muassa Traficom, Keskusrikospoliisin ja teleoperaattoreiden yhteistyöllä. Näihin kuuluvat esimerkiksi Caller-ID -hanke, jossa rakennettiin tehokas suodatus soittajan numeron väärentämistä vastaan sekä Sender-ID -hanke, jonka tavoitteena oli estää rikollisen pääsy samaan tekstiviestiketjuun legitiimin toimijan kanssa. Tähän liittyvä kehitystyö on

jatkuvaa, sillä rikolliset keksivät uusia menetelmiä ja pyrkivät kiertämään erilaisia estoja aktiivisesti.

Maksupetokset voivat olla rahanpesun esirikoksia. Valtiovarainministeriössä on vireillä hanke rahanpesulainsäädännön uudistamiseksi (VM053:00/2024). Hankkeessa toimeenpannaan EU:n uusi rahanpesusäätely, johon sisältyy myös tietojenvaihtokumppanuuksia koskevaa säätelyä. Tietojenvaihtokumppanuuden tarkoituksena on mahdollistaa operatiivisten tietojen ja henkilötietojen jakaminen ja käsittely rahanpesun ilmoitusvelvollisten, kuten pankkien ja toimivaltaisten viranomaisten välillä rahanpesun, sen esirikosten ja terrorismin rahoituksen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskus on vuodesta 2020 tehnyt yhteistyötä ilmoitusvelvollisten kanssa FAMLITin (Finnish Anti Money Laundering Intelligence Task force) puitteissa, mutta tietojenvaihto rajoittuu tällä hetkellä lainsäädännöllisten esteiden johdosta ilmiötason tietoihin. Operatiivisten tietojen ja henkilötietojen jakaminen tehostaisi merkittävästi tietojenvaihtokumppanuuksien toimintaa. Rahanpesulainsäädännön uudistuksessa valmistellaan säädösehdotuksia, jotka mahdollistaisivat myös edellä mainittujen tietojen vaihdon jatkossa, jolloin petoksia saataisiin torjuttua nykyistä paremmin. Myös valtiovarainministeriön asettamassa luottolaitoslain uudistamista valmistelevassa työryhmässä on tarkoitus arvioida, onko pankkialaisuus petostorjuntaa varten tarkoituksenmukaisen tietojenvaihdon esteenä. Viranomaisten resursien tehokkaaseen hyödyntämiseen pyritään toistaiseksi tietojenvaihtoa parantamalla.

Helsingissä 15.7.2025

Elinkeinoministeri Sakari Puisto

VN/20821/2025-VM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: